

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІННИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет менеджменту та права   кафедра права

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ (ОСОБЛИВА ЧАСТИНА)

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до організації практичної роботи студентів

I освітнього ступеня «бакалавр»

спеціальності 081 «Право»

Вінниця

2019

УДК 340.

ББК 67.9 (4УКР) 407

М-48

Мельничук М.О. Цивільне право України. Методичні вказівки до організації практичної роботи студентів I освітнього ступеня «бакалавр» спеціальності 081 «Право». – Вінниця : РВЦ ВНАУ, 2019. – 22 с.

Рецензенти: кандидат юридичних наук, ст.викладач Пипяк М.І. (Вінницький національний аграрний університет), кандидат юридичних наук, доцент Бахновська І.П. (Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ)

Рекомендовано до видання науково-методичною радою Вінницького національного аграрного університету (протокол №8 від 17.04.2019 р.)

Науково-методичний центр ВНАУ

Всі права охороняються. Жодна частина цього видання не може бути відтворена в будь-якій формі без письмової згоди Науково-методичного центру ВНАУ.

ПЕРЕДМОВА

Робота на практичних заняттях студентів є важливим етапом всього процесу навчання і значною мірою забезпечує якість підготовки майбутніх спеціалістів.

Головною метою її є: розширення і поглиблення знань, умінь, одержаних на аудиторних заняттях; попередження їх забування; розвиток індивідуальних нахилів, талантів та здібностей студентів.

Робота на практичних заняттях виступає чи не єдиним способом виховання самостійності у набутті знань. Робота у набутті знань проявляється лише завдяки власній діяльності, з появою внутрішньої потреби у знаннях, пізнавальних інтересів, захопленості.

Робота у здобутті знань передбачає оволодіння складними вміннями і навичками бачити зміст та мету роботи, організовувати власну самоосвіту, вміння по-новому підходити до вирішуваних питань, пізнавальну та розумову активність і самостійність, здатність до творчості.

Робота на практичних заняттях студентів виконує такі функції:

- розширення і поглиблення програмного матеріалу, що вивчався в аудиторії;
- закріплення знань і вмінь, одержаних на аудиторних заняттях;
- формування вмінь і навичок самостійного опрацювання визначених питань;
- розвиток самостійного мислення шляхом надання аргументованих відповідей на питання для самоперевірки знань;
- набуття навичок застосування самостійно опрацьованого матеріалу під час відповідей на семінарських заняттях;
- вміння використовувати у навчальному процесі матеріали методичних рекомендацій та розробок.

У робочому конспекті студента обов'язково повинно знайти своє відображення виконання практичних завдань. А саме:

- зазначений номер практичного заняття, її тема, план;
- законспектовані основні положення питань;
- дана повна або часткова відповідь на питання для перевірки знань;
- бажано зробити аргументований висновок до теми.

Кожна робота оцінюється викладачем, її питання виносяться для обговорення на семінар, включаються до залікових білетів.

Мета курсу. Пізнавальне завдання. За допомогою цього курсу студент повинен засвоїти зміст цивільно-правових інститутів, об'єктивні закономірності їх розвитку, а також суть цивільно-правових категорій, передбачених у цивільному законодавстві (у тому числі й таких складних, як поняття майнових та цивільно-правових відносин, цивільно-правової відповідальності, права власності тощо).

Чимало теоретичних питань цивільного права не викликають суперечок у цивілістичній літературі, проте деякі з них і досі є предметом гострих дискусій. У цих випадках наводяться аргументи на користь тих чи інших позицій.

Практичне завдання. Вивчення курсу сучасного цивільного права не можна обмежити засвоєнням лише теоретичних положень і змісту цивільного законодавства.

Необхідно набути навички із застосування його норм до конкретних життєвих ситуацій. З цією метою у книзі наведено керівні роз'яснення пленумів Верховного Суду, в яких аналізується і узагальнюється судова практика з різних категорій цивільних справ. Показана також і арбітражна практика.

Основними завданнями курсу є:

- оволодіння необхідними теоретичними положеннями, що вироблені цивілістичною думкою;

- засвоєння нормативного матеріалу, закріпленого системою актів цивільного законодавства України;
- ознайомлення з судовою та іншою практикою застосування цивільного законодавства.

Програма навчальної дисципліни включає до себе поняття про: загальні положення цивільного права; здійснення та захист цивільних прав; виконання цивільних обов'язків; речове право; спадкове право; право інтелектуальної власності; загальні положення зобов'язального та договірного права; зобов'язання, що виникають: у зв'язку з передачею майна у власність; у зв'язку з передачею майна у користування; у зв'язку з виконанням робіт; у зв'язку з наданням послуг; із розпорядженням майновими правами інтелектуальної власності; із спільної діяльності; недоговірні зобов'язання.

Опанування наведеними вище питаннями повинно мати за мету вироблення у студентів правового мислення, навичок з тлумачення відповідних норм, формування первинних практичних навичок із застосування у своїй майбутній роботі набутих знань.

У результаті вивчення навчальної дисципліни “Цивільне право України” студенти п о в и н н і:

з н а т и:

- стан основних проблем науки цивільного права;
- предмет та метод регулювання цивільних відносин;
- функції та принципи цивільного права, їх джерела;
- поняття, зміст та види цивільних відносин, їх специфіку, підстави виникнення та їх учасників;
- зміст підгалузей та правових інститутів цивільного права;
- сутність цивільних правових категорій.
- особливості правового регулювання окремих видів цивільних відносин; способи захисту цивільних прав та законних інтересів;

у м і т и:

- вільно орієнтуватися у системі цивільного законодавства та судовій практиці у цивільних справах.
- правильно тлумачити та застосовувати норми цивільного права; використовувати дані науки цивільного права для вирішення казусів.

3. ТЕМИ ТА ЗМІСТ РОБОТИ НА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТТЯХ СТУДЕНТІВ

Т е м а 1. Поняття і підстави виникнення зобов'язання

Завдання

Колишнє подружжя Коновалових, змушене мешкати після розлучення в одній квартирі (м. Харків), перебувало в неприємних стосунках. Після чергової сварки Коновалова розіслала близьким родичам колишнього чоловіка телеграми, в яких повідомляла про його смерть.

Коли родичі з'їхалися до Харкова з інших міст України та Росії, виявилось, що Коновалов живий. Родичі звернулися до адвоката з запитанням, чи мають вони юридичні підстави вимагати від Коновалової відшкодування понесених ними витрат на проїзд, проживання у готелі та харчування, а також заподіяної їм моральної шкоди.

На яке питання розраховане завдання? Яку відповідь повинен дати адвокат?

На прохання свого приятеля Майорова Васін погодився перевезти на своїй легковій автомашині придбаний Майоровим кольоровий телевізор. По дорозі Васін не справився з керуванням і автомобіль перекинувся. Водій не постраждав, а телевізор, який поклали у багажник, був повністю розбитий.

Майоров вимагав від Васіна відшкодування вартості розбитого телевізора. Васін не погодився з такою вимогою, оскільки, на його думку, він намагався надати Майорову суто приятельську послугу. Будь-який договір вони не укладали, грошей за перевезення телевізора він не отримував, а тому ніяких зобов'язань між ними не було. До того ж у зв'язку з аварією зазнав збитків не тільки Майоров, але й він, Васін, оскільки на ремонт машини йому прийдеться витратити суму, значно більшу, ніж вартість телевізора.

Як слід вирішити спір?

Петрова Оля привела додому з вулиці бездомне цуценя. Протягом місяця цуценя, яке отримало прізвисько Кузя, перебувало у Петрових. Якось батько Олі побачив оголошення про пропажу собаки, який за описом був дуже схожий на Кузю. Хазяїн обіцяв заплатити значну винагороду тому, хто

поверне йому собаку. Хоча Оля встигла прив'язатися до Кузі, вона розуміла, що повинна повернути собаку хазяїнові. За винагороду, яка була обіцяна за знайдене цуценя, батько пообіцяв купити Олі нові зимові чоботи. Попов, який признав у Кузі свого собаку, виплатити винагороду відмовився. Він пояснив Олі та її батькові, що знайомий юрист порадив йому не виплачувати винагороду, оскільки законодавство України зобов'язує власника загубленої речі відшкодувати особі, яка її знайшла, тільки витрати, пов'язані із зберіганням речі та її доставкою.

Вирішіть спір.

Попов придбав у магазині холодильник “Норд”. Через сім місяців його проводка загорілася і холодильник згорів, чим Попову були заподіяні збитки в розмірі 1390 грн.: вогнем була пошкоджена частина кухонного гарнітура, біля якого стояв холодильник. Попов звернувся до заводу-виробника з вимогою відшкодувати йому понесені збитки. Завод відмовився задовольнити вимоги Попова, посилаючись на те, що не перебуває з останнім у договірних відносинах, а тому не повинен відшкодовувати Попову понесені збитки.

Як треба вирішити справу?

Т е м а 2. Виконання зобов'язання

Завдання

Відповідно до умов договору будівельного підряду АТ “Будсервіс” (підрядник) зобов'язалося побудувати офіс для ТОВ “Фантом” (замовник) із матеріалів останнього. Оскільки замовник своєчасно не надав підряднику проектно-кошторисну документацію та не підготував будівельний майданчик (фронт робіт), будівельні роботи розпочалися на два тижні пізніше. У подальшому замовник не зміг надати підряднику необхідну кількість матеріалів і звернувся до нього з проханням завершити роботи з матеріалів будівельної фірми, на що отримав згоду. Через п'ять місяців після початку робіт вони були припинені органами Держбуднагляду у зв'язку з тим, що на будівництві працювали робітники, які не перебували в трудових або підрядних відносинах з підрядником, і роботи виконувалися з грубим порушенням будівельних норм та правил.

Отримавши таку інформацію, директор ТОВ “Фантом” прийняв рішення про розірвання договору з АТ “Будсервіс” та уклав договір на завершення будівельних робіт з іншим підрядником, зажадавши від АТ “Будсервіс” відшкодування збитків, оскільки вартість робіт за новим договором була значно вище, ніж за попереднім. Керівництво АТ “Будсервіс” з цим не погодилось і звернулося до ТОВ “Фантом” з вимогою оплати виконаної роботи, повернення вартості матеріалів і суми страхових внесків,

які були перераховані страховій фірмі “Оранта”, бо об’єкт будівництва був застрахований.

Як слід вирішити справу?

Магазин, що здійснював торгівлю за попередніми замовленнями, 10.05.2006 р. уклав з Іващенко договір, відповідно до якого зобов’язався доставити 30.05.2006 р. оплачений Іващенко меблевий гарнітур за вказаною ним адресою. Згодом, у зв’язку з необхідністю складування партії нових меблів і враховуючи факт попередньої повної оплати Іващенко меблевого гарнітуру, працівники магазину вирішили виконати своє зобов’язання достроково, про що сповістили Іващенко. Останній проти дострокової доставки меблевого гарнітура заперечував і, навпаки, просив магазин доставити його пізніше, ніж було визначено умовами договору, – 15.06.2006 р., оскільки він не встигає завершити ремонт квартири, а меблевий гарнітур буде заважати його виконанню. Крім того, меблевий гарнітур він має намір вперше показати дружині і дітям у відремонтованій квартирі як сюрприз. Незважаючи на те, що попередньої домовленості про оплату часу зберігання гарнітуру між сторонами не було, магазин вимагав або забрати меблі, або оплатити їх зберігання протягом додаткового терміну.

Як має бути вирішена справа?

Художник Мухін домовився з відомим сталеваром Железняковим про те, що протягом місяця напише картину з зображенням Железнякова під час роботи, якщо сталевар дозволить спостерігати за його роботою в умовах цеху і зробити деякі попередні зарисовки. Спостерігати за роботою Железнякова художник прийшов разом із своїм учнем Рибаченком. Через декілька днів сталевар виїхав у відрядження. Повернувшись через два місяці, він зателефонував художнику і дізнався, що картину ще не написано. Тоді він попросив художника за ту ж саму суму, що й за картину, розробити ескіз декоративних воріт, які йому замовили відлити з чавуну. Художник дав згоду, але за браком часу доручив цю роботу своєму учню. Останній зробив ескіз і, використавши попередні малюнки, без доручення Мухіна вирішив спробувати свої можливості та намалював портрет сталевара Железнякова. Вважаючи портрет вдалим, художник Мухін запропонував портрет Железнякову. Він придбав його. Ескіз же декоративних воріт Железняков не прийняв, посилаючись на те, що грошової суми, про яку вони домовлялися при визначенні ціни за портрет, він не вартий. Коли Железняков не знайшов особистого підпису Мухіна на картині, то зажадав від нього пояснень. Мухін визнав, що портрет написано його учнем Рибаченком.

Враховуючи, що ціна за портрет була обумовлена передусім членством Мухіна у спілці художників України і його статусом відомого художника, Железняков звернувся до суду з позовом про повернення грошей, які він сплатив за картину. У свою чергу, Мухін подав зустрічний позов про оплату виконаної роботи по розробці ескізу декоративних воріт.

Вирішіть справу.

Т е м а 3. Забезпечення виконання зобов'язань

Завдання

Іванов домовився з Анісімовим про купівлю-продаж житлового будинку. У зв'язку з цим Анісімов передав Іванову 3 000 грн. як завдаток, отримавши про це відповідну розписку. Однак через деякий час Анісімов відмовився від оформлення договору купівлі-продажу, мотивуючи тим, що всі його цінні речі, які він мав намір продати для виплати за будинок, втрачено під час пожежі, спричиненої ударом блискавки. Інших коштів для купівлі будинку він не мав.

Вважаючи неможливим виконання договору, Анісімов зажадав від Іванова повернення 3 000 грн. Коли Іванов йому в цьому відмовив, Анісімов звернувся до юридичної консультації за роз'ясненням його прав.

Чи підлягають вимоги Анісімова задоволенню? Чи зміниться рішення, якщо в розписці не буде слова «завдаток»?

. Між банком “Грант” (далі – банк) та АТ “Ніневія” (далі – АТ) 15.01.2006 р. укладено кредитний договір на суму 500 000 грн. Згідно з умовами договору кредит підлягав поверненню 15.03.2006 р. Для забезпечення виконання цього договору між банком і ТОВ “Шанс” (далі – ТОВ) було укладено договір поруки. Строк припинення поруки договором не визначено.

Оскільки АТ не виконало своїх зобов'язань за кредитним договором, 20.10.2006 р. банк звернувся в господарський суд з позовом до ТОВ про стягнення згідно з кредитним договором основної суми боргу, процентів за користування кредитом, судових витрат, пов'язаних із стягненням боргу.

Яке рішення має прийняти господарський суд?

. Любімов звернувся до свого приятеля Іванчука з проханням позичити йому 10 000 грн. строком на два місяці. Іванчук погодився на пропозицію, але за умови передачі йому під заставу цінного майна. 12.02.2006 р. Іванчук передав Любімову під розписку 10 000 грн. у позику зі строком повернення до 12.04.2006 р., а Любімов, у свою чергу, передав Іванчуку в забезпечення виконання зобов'язання за договором позики комп'ютер вартістю 2 500 грн і комплект ювелірних прикрас (каблучку та сережки) вартістю 8 000 грн. У зазначений термін Любімов не зміг розрахуватися з Іванчуком. А коли 23.08.2006 р. Любімов запропонував позичені гроші, Іванчук відмовився їх прийняти, вказавши, що оскільки Любімов не повернув гроші у строк, він став власником переданих речей і вже встиг реалізувати їх спільному знайомому Логвінову.

Любімов вирішив звернутися до юриста і з'ясувати, чи не порушено його права?

Яке роз'яснення має дати юрист?

Т е м а 4. Загальні положення про договір

Завдання

. АТ “Місто” та командитне товариство “Чумаченко та компанія” 15.03.2006 р. уклали договір про розробку заходів щодо реалізації проекту створення оздоровчого центру “Бадьорість”. У договорі було закріплено, що сторони зобов’язуються сприяти втіленню в життя цього проекту, для чого кожна з них взяла на себе обов’язки щодо збирання необхідної інформації, визначенню своїх фінансових можливостей, розробки проектної документації. У договорі також було закріплено, що повноважні представники сторін повинні зустрітися не пізніше 01.06.2006 р. для прийняття остаточного рішення про можливості сторін щодо реалізації вказаного проекту. У договорі містився пункт такого змісту: “Договір вважається попереднім та не покладає на його учасників ніяких юридичних обов’язків”.

Чи відповідає цей договір вимогам, що пред’являються до попередніх договорів?

. Остапенко та Павлов у травні 2006 р. у письмовій формі уклали попередній договір купівлі-продажу квартири. У договорі було встановлено, що основний договір купівлі-продажу квартири буде підписано сторонами до 1 вересня поточного року, а також вказано ціну квартири.

Наприкінці серпня Павлов звернувся до власника квартири Остапенка з вимогою укласти основний договір відповідно до попереднього договору. Остапенко йому відмовив, оскільки вважав, що основний договір має бути укладений 1 вересня. В обумовлений строк Остапенко відмовився продавати квартиру Павлову на зазначених умовах, бо ціни на ринку нерухомості значно підвищилися, і він отримав вигіднішу пропозицію.

Павлов звернувся до суду з вимогою про визнання договору купівлі-продажу квартири укладеним на умовах попереднього договору, а також про стягнення збитків, завданих простроченням.

Яке рішення має винести суд?

Т е м а 5. Купівля-продаж

Завдання

. Петренко домовився з Іванчуком про купівлю в нього телевізора. Петренко передав Іванчуку аванс і заявив, що наступного дня сам прийде за телевізором. Однак протягом тижня Петренко так і не приїхав за телевізором. Іванчук зателефонував йому і запропонував, що телевізор доставить

знайомий Іванчука Романов, якому Петренко і передасть решту покупної ціни. Петренко погодився.

Під час перевезення телевізора автомобіль Романова потрапив у аварію, і телевізор було розбито. Дізнавшись про це, Петренко став вимагати повернення авансу, але Іванчук відмовив, заявивши, що аварія, як було встановлено, відбулася з вини Романова, а Петренко сам дав згоду на перевезення телевізора. Крім того, Іванчук став вимагати від Петренка повної сплати купівельної ціни, запропонувавши Петренку пред'явити до Романова позов про відшкодування збитків за розбитий телевізор.

Як має бути вирішена справа? Чи змінилось би рішення, якби не Іванчук, а Петренко за згодою Іванчука прислав за телевізором свого знайомого і телевізор був би розбитий за схожих обставин?

. Зимою Котов купив у Чашкіна дачу. Коли у травні він привіз на дачу свою родину, то виявилось, що у двох кімнатах уже поселився Сидоров з сім'єю. Сидоров повідомив, що літом минулого року він уклав з Чашкіним договір оренди двох кімнат у дачному будинку строком на 5 років і заплатив наперед усю орендну плату, хоча письмового договору з Котовим не має.

Котов звернувся з претензіями до Чашкіна, але останній заявив, що Котов знав про те, що Чашкін систематично здавав дачу в оренду, і не задавав йому питань щодо наявності орендарів. Крім того, як він зрозумів, Котова цікавило оформлення правоустановчих документів, а користуватися дачею він не збирався, оскільки постійно проживав з сім'єю за кордоном. Саме тому в їхньому договорі була відсутня вказівка на термін передачі дачі. Крім того, Чашкін повідомив, що Котова викликають до суду, бо за рішенням суду про поділ майна між Чашкіним і його колишньою дружиною, яке набрало сили до реєстрації договору купівлі-продажу дачі, вона була передана дружині Чашкіна. Котов звернувся за допомогою до адвоката.

Вирішіть спір.

Т е м а 6. Дарування. Рента

Завдання

. Рудін уклав 01.01.2006 р. зі своїм родичем Мартиненком письмовий договір дарування відеокамери, за яким надав право довічного користування нею Халявському.

Мартиненко звернувся до юридичної консультації з проханням пояснити йому такі питання: 1. Чи вважається даний договір дарування дійсним, якщо його посвідчено нотаріально та в ньому вказано, що відеокамеру Рудін передасть йому лише через рік? 2. Чи має він право вимагати свій дарунок від Рудіна, якщо останній відмовиться від передання йому відеокамери? 3. Чи може Халявський вимагати надання камери в користування в разі смерті Рудіна? 4. Чи може він (Мартиненко) відмовитися від укладеного договору?

Дайте відповідь.

36. Сонін подарував сім'ї Ліско дорогий японський телевізор. Через два роки відносини між родичами значно погіршилися. Під час чергової сварки Ліско завдав Соніну тяжких тілесних ушкоджень, розбив автомобіль останнього, за що був притягнутий до кримінальної відповідальності та засуджений до позбавлення волі.

Скориставшись відсутністю Ліско, Сонін забрав з його оселі телевізор, заявивши, що він має право розірвати договір дарування за обставин, що склалися, бо договір дарування – безоплатний договір.

Дружина Ліско після неодноразових звернень до Соніна подала до суду позов з вимогою повернути телевізор, який належить їй та її чоловікові.

Вирішіть справу.

Т е м а 7. Найм (оренда)

Завдання

39. АТ “Єнакіївське річкове пароплавство” (далі – АТ) уклало договір оренди з АТ “МММ”, згідно з яким останнє зобов’язалося наступного дня після укладення договору передати АТ в користування на строк 6 місяців за плату в розмірі 20 000 грн на місяць кондиціонер промисловий потужністю не менш 2000 м³ повітря на годину виробництва Японії, що був у користуванні не більш одного року. За несвоєчасне передання предмета оренди договором була встановлена неустойка в розмірі 10 000 грн. Кондиціонер АТ “МММ” не передало, і АТ звернулося до суду з вимогою до АТ “МММ” про передачу кондиціонера, відшкодування збитків за прострочення та стягнення обумовленої договором неустойки.

Складіть проект рішення суду.

40. Семиноженко передав Матвійчуку в найом телевізор вартістю 4 800 грн строком на один рік. Сторони домовилися, що плата за весь строк користування телевізором складатиме $\frac{1}{4}$ від його вартості. Матвійчук прийняв телевізор від Семиноженка на квартирі останнього та за браком часу не встиг його оглянути. Наступного дня Матвійчук відбув у відрядження за кордон строком на 4 місяці. Повернувшись, він з’ясував, що зображення телевізора має неприємний зелений відтінок. Матвійчук звернувся до ремонтної майстерні, і через тиждень телевізор було відремонтовано. З’ясувати, коли виникла поломка, під час ремонту не вдалося. Ремонт коштував Матвійчуку 100 грн.

Через п’ять місяців після укладення договору Матвійчук отримав листа від Семиноженка, в якому той сповіщав Матвійчука про свою відмову від договору найму у зв’язку з неоплатою останнім користування річчю.

Наймодавець вимагав повернення телевізора та сплати 500 грн за користування ним. Матвійчук же вважає, що, по-перше, чотири місяці він не мав можливості користуватися річчю у зв'язку з відрядженням за наказом керівництва; по-друге, один тиждень телевізор погано показував, через що Матвійчук не міг ним користуватися повною мірою; по-третє, договором не встановлено період оплати за користування річчю. Отже, оплата може бути здійснена тільки після закінчення строку договору за винятком часу, коли наймач не мав можливості користуватися річчю (чотири місяці та один тиждень). Крім того, він вимагав від Семиноженка відшкодування оплаченої вартості ремонту в сумі 100 грн.

Проаналізуйте доводи сторін і вирішіть спір.

Т е м а 8. Підряд

Завдання

. АТ “Аптека “Здоров’я” (далі – АТ) запросила для оформлення свого торгового залу художника-дизайнера Савченка. Перед художником було поставлено завдання – оформити вітрини аптеки та її торгового залу для покращення естетичного вигляду. Оформлення мало здійснюватися з матеріалів та за ескізами Савченка. Строк виконання замовлення становив один місяць.

Керівник АТ звернувся до юрисконсульта з проханням підготувати відповідний проект договору.

Дайте правову кваліфікацію відносин між художником-дизайнером Савченком і АТ.

. Карпенко домовився зі своїм знайомим – майстром телеательє про налагодження в його телевізорі блока ДМВ та антени до нього за винагороду.

Усі необхідні матеріали були надані Карпенком. Після того, як усі роботи були виконано, майстер за проханням Карпенка почав перевіряти телевізор. Телевізор працював добре, однак при вмиканні відеомагнітофону було виявлено, що екран має тільки чорно-біле зображення. Майстер сказав, що в телевізорі необхідно встановити блок PAL, тоді зображення буде кольоровим. Карпенко повідомив, що він має такий блок і майстер може його встановити, а також підключити систему дистанційного управління.

Після виконання робіт майстер знову ввімкнув телевізор і він згорів. Як було з'ясовано, блок дистанційного управління виявився непридатним до використання, і внаслідок цього при вмиканні сталося коротке замикання. Майстер встановив блок без відповідної перевірки.

Карпенко відмовився сплатити майстру обумовлену винагороду та вимагав від нього безкоштовного ремонту телевізора.

В свою чергу майстер вимагав сплатити йому обумовлену винагороду та заперечував проти ремонту, вважаючи винним у пошкодженні телевізора Карпенка, який дав непридатний до використання блок.

Як має бути вирішена справа? Чи зміниться рішення, якщо буде встановлено, що несправний блок майстер отримав запечатаним з пломбами заводу - виробника?

Маковецький домовився зі своїм сусідом – радіотехніком Івановим, що той у вільний від роботи час збере для нього магнітофон. Придбання необхідних матеріалів Іванов взяв на себе. Було вирішено, що Маковецький сплатить Іванову 500 грн. Розпочавши роботу, Іванов не зміг самостійно розробити нову схему магнітофону, у зв'язку з чим домовився з інженером Бесєдіним про розробку такої схеми за 150 грн, передавши йому завдаток у сумі 50 грн. Крім того, деякі деталі Іванов не зміг придбати і виготовив їх сам. Іванов заявив Маковецькому, що останній повинен тепер сплатити не 500, а 800 грн. Маковецький ж відповів, що уклавши договір, Іванов взявся виконувати роботу на свій ризик, тому додаткові витрати мають бути віднесені на його рахунок. Іванов же стверджував, що обумовлена ними сума при укладанні договору була лише приблизною і, якщо Маковецький не може сплатити її, договір має бути розірвано, а Маковецький повинен йому відшкодувати понесені витрати в сумі 250 грн (50 грн – завдаток і 200 грн – за деталі).

Як слід вирішити справу?

Тема 9. Перевезення

Завдання

Донецька залізниця звернулась до місцевого господарського суду з позовом до ВАТ “Вантажтранс” (далі – ВАТ) про стягнення плати за користування вагонами, оскільки протягом місяця залізниця на під’їзні колії, власником яких є ВАТ, подавала вагони під завантаження і розвантаження. У судовому засіданні було встановлено, що фактично ВАТ у вказаний період будь-яких вантажів не отримувало і не відвантажувало, а вагони використовувалися його контрагентами.

Місцевий господарський суд позов задовольнив, мотивуючи тим, що ВАТ як власник під’їзних колій повинно вносити плату за користування вагонами.

Апеляційний господарський суд рішення скасував і постановив у позові відмови, мотивуючи тим, що власник під’їзних колій має сплачувати залізниці плату за користування вагонами для власних потреб, тобто тоді, коли він є вантажовласником. Постанову було оскаржено в касаційному порядку.

Яке рішення повинна винести касаційна інстанція? Чи змінилося б рішення суду, якби між залізницею, власником під’їзних колій і контрагентом (безпосереднім користувачем вагонів) було укладено договір, згідно з яким обов’язок щодо внесення плати за користування вагонами покладался б безпосередньо на контрагента?

На адресу трикотажної фабрики залізницею надійшло дві партії товарів. У першій партії, що прибула на станцію призначення на 10 днів пізніше передбаченого триденного строку доставки, вантаж виявився пошкодженим. У другій партії товару була виявлена недостача. На підставі комерційних актів, складених при одержанні вантажу, фабрика звернулася до суду і зажадала від залізниці відшкодування збитків і сплати штрафу за прострочення доставки вантажу в сумі 10 178 грн. У судовому засіданні було встановлено, що за перевезення кожної партії вантажу сплачено провізну плату в розмірі 516 грн.

У господарському суді представник залізниці пояснив, що така ситуація виникла у зв'язку з аварією потягу, який перевозив вантаж, тому залізниця має бути звільнена від відповідальності. Крім того, на його думку, слід врахувати, що позивач не подав претензії до залізниці про стягнення завданих збитків.

Чи є підстави для задоволення вимог фабрики? Розгляньте доводи сторін.

На адресу АТ “Древінвест” (далі – АТ) було відправлено залізницею ліс-кругляк. Вантаж на станцію призначення не прибув. Вважаючи вантаж загубленим, АТ на підставі п. 117 Статуту залізниць України пред’явило претензію до залізниці про відшкодування 58 000 грн – вартість вантажу. Залізниця відхилила претензію, посилаючись на п. 135 Статуту, і вказала, що вантаж видано ТОВ “Піраміда”, до якого і слід пред’явити претензію про відшкодування вартості вантажу.

АТ подало до суду позов. Доказів про переадресування вантажу сторони в суд не надали. Рішенням суду залізницю було звільнено від відповідальності, а вартість загубленого вантажу стягнуто з ТОВ “Піраміда”.

Чи є підстави для оскарження рішення суду?

Т е м а 10. Зберігання

Завдання

Косов і Овчаров 10.03.2006 р. уклали договір зберігання, відповідно до якого Косов передав Овчарову на період довгострокового відрядження відеокамеру, дозволивши нею користуватися. Сторони домовилися, що плата за зберігання буде платою за користування, в силу чого взаємних розрахунків між сторонами не передбачалося. Після повернення Косова з відрядження Овчаров заявив, що через травму руки він не міг користуватися відеокамерою протягом всього періоду зберігання, а тому Косов зобов’язаний сплатити йому винагороду за зберігання відеокамери. Косов з такою вимогою не погодився.

Вирішіть спір.

Коли 10.05.2006 р. Соколов прийшов на заняття до басейну, виявилося, що гардероб не працює. Оскільки до роздягальні у верхньому одязі входити заборонено, Соколов залишив своє пальто і шапку в непрацюючому гардеробі, як це зробили інші відвідувачі.

Після занять Соколов виявив, що його одягу немає. Він звернувся до директора басейну з вимогою відшкодувати вартість вкрадених речей. Директор відповів, що Соколов сам винен, оскільки прийшов в дорогому одязі і залишив його без нагляду. Що ж стосується непрацюючого гардеробу, то адміністрація басейну за його роботу відповідальності не несе, бо він обслуговується співробітниками заводу “Південкабель”. На підтвердження директор заводу пред’явив акт про хворобу робітниці гардеробу.

Соколов звернувся з позовом до суду про відшкодування вартості втрачених речей басейном і заводом солідарно.

Яке рішення має винести суд?

У готелі з номера Савчука 20.08.2006 р. було вкрадено куртку і електробритву. Адміністрація готелю відмовилася відшкодувати вартість викраденого майна, оскільки договору щодо його зберігання Савчук з адміністрацією готелю не укладав. У ході розслідування справи чергова поверху, на якому проживав Савчук, підтвердила, що бачила ці речі в номері, однак оскільки Савчук постійно носив ключ від номера при собі і не здавав його адміністрації, то вини працівників готелю у зникненні речей немає.

Вирішіть справу.

Т е м а 11. Комісія

Завдання

Коробов уклав з Борисенком договір комісії, відповідно до якого останній за винагороду в розмірі 250 грн повинен був придбати для Коробова персональний комп’ютер (ПК) – монітор, системний блок, принтер, тощо – за ціною, яка не буде перевищувати 4 500 грн. Зазначена сума була надана Борисенку одразу після укладення договору комісії. Через тиждень Борисенко повідомив Коробова про купівлю для нього замовленого ПК, отримав за це від Коробова обумовлену договором винагороду та передав йому майже всі складові ПК за винятком монітора, який поки що залишився у продавця – приватного підприємця Ряднова. Через два дні Борисенко повідомив Коробова, що він змушений їхати у відрядження, а тому порадив Коробову самому забрати придбаний для нього в Ряднова монітор. Коли Коробов прийшов до Ряднова за монітором, останній відмовив йому, посилаючись на те, що не знає, чи є Коробов тією особою, якій можна передати монітор, а якщо Коробов доведе, що він є власником, то йому необхідно доплатити ще 250 грн, оскільки загальна вартість ПК складає 4 750 грн.

Коробов не погодився з вимогами Ряднова і звернувся до юридичної консультації з такими запитаннями:

1. Чи є він власником ПК, зокрема монітора? 2. Чи може він вимагати від приватного підприємця Ряднова передачі йому монітора? 3. Чи потрібно доплачувати 250 грн? 4. Хто має здійснити таку доплату? 5. Чи можна відмовитися від купівлі ПК і вимагати повернення грошей? 6. Чи доцільно вимагати від Борисенка повернення сплаченої йому винагороди?

Дайте відповідь.

ТОВ “Молоко” (далі – ТОВ) уклало договір комісії на реалізацію дитячих молочних продуктів, що належали ВАТ “Деснянське молоко” (далі – ВАТ). Відповідно до укладеного договору ТОВ як комісіонер брало на себе обов’язок щодо реалізації молочної продукції комітента споживачам, отримуючи за це винагороду в розмірі 10% від вартості реалізованої продукції.

У липні цього ж року через аварію системи енергопостачання і у зв’язку з цим простою протягом тривалого часу холодильних агрегатів ТОВ молочна продукція ВАТ втратила споживчі властивості. ВАТ звернулося з вимогами до ТОВ про відшкодування вартості молочної продукції, що стала не придатною для реалізації, на суму 16 000 грн.

Оцініть законність і обґрунтованість вимог комітента. Яке юридичне значення має та обставина, що молочна продукція втратила споживчі властивості внаслідок аварії системи енергопостачання?

Придатко на праві власності належить 2 т пшениці 3-го класу. Вона уклала договір комісії з Кобзарем про продаж цієї пшениці у строк до 1 грудня поточного року, за що він мав отримати винагороду в розмірі 200 грн. Незабаром Кобзар був змушений відбутися у тривале відрядження. З метою належного виконання своїх обов’язків комісіонера він домовився з Боднарем про те, що останній продасть пшеницю, за що отримає 50% винагороди, яку мав отримати Кобзар, тобто 100 грн. Боднар продав пшеницю за встановленою в договорі комісії ціною і в необхідний термін. Дізнавшись про це, Придатко звернулася до Боднара з пропозицією передати їй гроші за продану пшеницю й одержати за надану послугу 150 грн. Боднар погодився, передав гроші Придатко, залишивши собі обіцяну винагороду. Повернувшись з відрядження, Кобзар звернувся до Придатко з вимогою про сплату йому обіцяної винагороди, оскільки договір комісії виконано належним чином. Придатко відмовилася задовольнити вимоги, вважаючи, що Кобзар не має підстави отримувати винагороду за послуги, що не були ним надані, а якщо він і має претензії, то їх потрібно пред’являти до Боднара.

Оцініть відповідність чинному законодавству дій та аргументів сторін.

Т е м а 12. Управління майном

Завдання

Акціонер АТ “Троянда” Іванов передав за договором управління майном 10.02.2004 р. строком на 6 місяців ТОВ “Надія” акції, що йому належали в АТ “Троянда”. ТОВ “Надія” зобов’язалося управляти акціями, а також 1-го числа кожного місяця інформувати телефоном Іванова про стан справ. У травні Іванов відбув у туристичну подорож на 5 місяців.

15.08.2004 р. директору ТОВ “Надія” стало відомо, що акції АТ “Троянда” знецінюються, і він прийняв рішення передати акції брокеру Петрову для реалізації їх на біржі. Наступного ж дня акції було продано за 90% їх номінальної вартості.

Повернувшись, Іванов не схвалив дій управителя, не визнав Петрова заступником управителя і звернувся до суду з вимогою про відшкодування завданих йому збитків.

У судовому засіданні директор ТОВ “Надія” зауважив, що оскільки Іванов не міг повернутися додому для видачі дозволу на реалізацію акцій, а ТОВ “Надія” не могло самостійно реалізувати акції, не мало на це відповідної ліцензії, воно було вимушене звернутися за допомогою до брокера. Враховуючи це, Іванов повинен прийняти належне виконання зобов’язання за договором і виплатити винагороду брокерові Петрову, а також сплатити ТОВ “Надія” суму, передбачену договором управління майном.

Вирішіть спір.

Будько уклав із підприємцем Спритним договір управління житловим будинком строком на 5 років, встановивши плату останньому в розмірі 30 % доходу від експлуатації будинку щомісячно.

Спритний здав будинок в оренду під магазин. Згодом, отримавши кредит у банку під іпотеку будинку, він надбудував у житловому будинку два поверхи на 4 квартири, які став здавати за договором найму (оренди) житла туристам за певну плату, і цими грошима розраховувався з банком за отриманий кредит. Будько, не задоволений таким станом справ, звернувся з позовом до суду про розірвання договору і стягнення з управителя неотриманих доходів відповідно до умов договору.

Як слід вирішити справу?

Коваленко отримав у спадщину бетономішалку. Оскільки остання не була йому потрібна, він вирішив передати її Потапову в управління, уклавши з останнім договір строком на 1 рік. Відповідно до договору Потапов повинен був здавати бетономішалку в короткострокову оренду (на 1 – 2 місяці). Під час дії договору Потапов продав бетономішалку Васильєву, вважаючи себе довірчим власником (ч.2 ст. 1029 ЦК України).

Коваленко звернувся з віндикаційним позовом до Васильєва про витребування бетономішалки, а до Потапова – про відшкодування збитків за договором управління майном.

У судовому засіданні Потапов пояснив, що як довірчий власник він мав право розпоряджатися майном на свій розсуд, бо укладеним договором управління майном не передбачалося обмежень його прав. До цього ж бетономішалку продано дуже вигідно, а тому розрахунки з Коваленком мають складатися з вартості бетономішалки за вирахуванням плати щодо управління нею.

Вирішіть спір.

Т е м а 13. Страхування

Завдання

Після смерті завідуючої магазином Вінніченко під час ревізії виявлено розтрату матеріальних цінностей на суму 3 200 грн. Відповідний позов про стягнення коштів у погашення боргу був пред'явлений до дочки померлої як єдиної спадкоємиці Вінніченко.

Справу в судовому засіданні було розглянуто, позов задоволено. Зі спадкоємиці стягнуто суму розтрата частково. При вирішенні справи суд виходив із факту, що відповідачка після смерті матері одержала у спадщину 2 300 грн, з яких і повинен погашатися борг, оскільки відповідно до ст. 1231 ЦК України шкода, заподіяна спадкодавцем, відшкодовується спадкоємцями в межах вартості майна, яке було одержано ними у спадщину. Проте дочка померлої рішення суду оскаржила. В апеляційній скарзі вона вказала, що 2 000 грн, які було включено судом до суми спадщини, вона одержала не в порядку спадкоємства, а на підставі договору страхування, укладеного матір'ю, відповідно до якого вона була призначена вигодонабувачем.

Як слід вирішити справу?

Сергеєва було засуджено за заподіяння тяжкого тілесного ушкодження потерпілому Корнєву. Страхова компанія виплатила Корнєву за договором особистого страхування 500 грн, після чого звернулася до суду в порядку регресу з позовом про стягнення з Сергеєва суми, виплаченої Корнєву, обґрунтовуючи свої вимоги положеннями ЦК України. Суд задовольнив позов страхової компанії.

Чи є правильним рішення суду?

Швейна фабрика відповідно до укладеного контракту одержала від англійської фірми партію тканин на суму 80 000 грн для пошиття модельного одягу. Товар було розміщено на складі. Фабрика застрахувала одержану партію товару на повну вартість тканини. Під час зберігання в приміщенні складу сталася пожежа. З метою запобігання збільшенню збитків адміністрацією було організовано вивезення (службовим автомобілем) із палаючого складського приміщення тканини, яка ще залишалася

неушкодженою. Автомобіль загорівся від палаючої частини даху, що впала на нього. Усі спроби загасити вогонь виявилися марними.

Згідно з актом пожежних органів вини фабрики у виникненні пожежі не виявлено. Збитки, завдані фабриці в результаті пожежі, становлять 60 000 грн, у тому числі: пошкодження продукції (тканини) – загальна вартість 50 000 грн, пошкодження автомобіля – 10 000 грн.

Відповідно до укладеного договору страхування фабрика звернулася до страховика з вимогою відшкодувати заподіяні їй збитки в повному обсязі. Страхова компанія, погодившись на відшкодування вартості знищеної пожежею тканини (50 000 грн), відмовилася відшкодувати вартість пошкоджень автомобіля, посилаючись на те, що за договором страхуванню підлягала лише партія тканини.

Представник фабрики в судовому засіданні звернув увагу на той факт, що автомобіль було пошкоджено під час вжиття заходів щодо зменшення ймовірної шкоди від настання страхового випадку, тому страховик зобов'язаний відшкодувати понесені страхувальником витрати у зв'язку з їх проведенням. Іншим аргументом на користь фабрики, на думку її представника, є те, що шкода, заподіяна фабриці, не перевищує страхової суми, у межах якої страховик несе ризик і зобов'язався виплатити страхове відшкодування.

Як необхідно вирішити справу?

Т е м а 14. Позика. Кредит. Банківський вклад

Завдання

Банк “Прогрес” уклав із ВАТ “Графіт” кредитний договір, виконання якого було забезпечено заставою транспортного засобу. При цьому банк зобов'язувався перерахувати кошти лише після оформлення договору застави, згідно з яким позичальник зобов'язувався застрахувати транспортний засіб в одній з провідних страхових компаній на випадок пошкодження або знищення.

Після належного оформлення договору застави ВАТ “Графіт” застрахувало предмет застави в страховій компанії і звернулося до банку з вимогою перерахувати кредитні кошти на його рахунок. Дослідивши подані додатково документи, банк “Прогрес” відмовив у наданні кредиту, мотивуючи свої дії тим, що, по-перше, ВАТ “Графіт” застрахувало транспортний засіб у страховика, чий фінансовий стан не відповідає вимогам банку, а по-друге, у банку пропав фінансовий інтерес у наданні кредиту.

ВАТ “Графіт” пред'явило позов про спонукання банку надати кредит і про відшкодування збитків.

Чи підлягає позов задоволенню?

Банк “Аграрний” строком на один рік видав сільськогосподарському кооперативу “Весна” кредит у сумі 150 000 грн для закупівлі посівного

матеріалу соняшнику. Повернення коштів забезпечувалося договором поруки між банком “Аграрний” і товариством “Зоря”. Разом з тим, на час отримання кредитних коштів на свій рахунок керівництво сільськогосподарського кооперативу “Весна” вирішило засіяти вільні землі яровою пшеницею, оскільки вважало це вигіднішим з урахуванням стану посівних площ. Дізнавшись про зміну цільового призначення витрачання кредитних коштів, банк “Аграрний” звернувся з вимогою про дострокове погашення кредиту до поручителя.

Чи правомірні дії банку? Чи придбає поручитель права вимоги до сільськогосподарського кооперативу “Весна” в разі, якщо добровільно сплатить суму кредиту за вказаних обставин?

Т е м а 15. Спільна діяльність

Завдання

98. Керівництво Харківського обласного товариства боротьби за тверезість запропонувало Харківській обласній організації СДПУ(о) провести спільну акцію – свято, метою якого була б пропаганда тверезого способу життя. Оскільки організація такого свята не суперечила цілям діяльності партії, бюро останньої доручило своєму секретарю підписати запропонований проект договору про співробітництво. Договір фіксував намір учасників провести свято і взяти участь у його фінансуванні, але вказівок про строки виділення коштів, їх суму, напрямки використання та інших подробиць не містив. Товариство боротьби за тверезість розпочало підготовку до свята.

Товариство уклало договори з концертними організаціями й окремими виконавцями, закупило необхідний інвентар, підбрало придатне приміщення, орендну плату за яке запропонувало сплатити Харківській обласній організації СДПУ(о). Партія відмовилася сплатити зазначену грошову суму, посилаючись на відсутність необхідних коштів, а також на те, що необхідна сума набагато вища за суму, яку вона планувала витратити на проведення свята.

Перш ніж звернутися з позовом до Харківської обласної організації СДПУ(о), Товариство вирішило звернутися до юриста фірми з проханням кваліфікувати укладений договір і визначити, в якому обсязі буде задоволений передбачуваний позов з урахуванням того, що відмова партії від фінансування свята спричинила неможливість його проведення.

Дайте відповідь.

99. Петров, який займався відгодовуванням свиней і реалізацією м’яса, запропонував своєму сусідові Сидорову, який був власником кафе, укласти договір про “спільну роботу”. Відповідно до зазначеного договору передбачалося об’єднати зусилля учасників по відгодовуванню свиней і збуту

м'яса. Обов'язки розподілялися таким чином: Сидоров зобов'язувався збирати і надавати Петрову харчові відходи, а останній – продавати зі знижкою певну кількість м'яса для кафе Сидорова.

Під час укладання договору виникли сумніви щодо можливості застосування в даному випадку норм, що стосуються договору про спільну діяльність.

Дайте консультацію сторонам.

100. НДІ “Гідропроект” уклав з ТОВ “Канкан” договір про спільну діяльність. Відповідно до цього договору НДІ передав як внесок право користування офісними приміщеннями площею 1 000 м², а ТОВ зробило внесок у формі “інтелектуальної власності”, зобов'язуючись при цьому компенсувати всі витрати інституту по експлуатації приміщень.

Метою спільної діяльності було створення цеху по виробництву і монтажу фонтанних установок. Після закінчення року з моменту укладення договору НДІ “Гідропроект” було приватизовано. Перед викупом будинку, в якому знаходилося спірне приміщення, була досягнута домовленість з Фондом комунального майна м. Одеси про пред'явлення останнім до ТОВ “Канкан” позову про виселення.

При розгляді справи в суді ТОВ “Канкан” посилалося на те, що договір про спільну діяльність не є договором оренди, укладення якого стосовно спірного приміщення в той період НДІ “Гідропроект” було заборонено.

Як слід вирішити справу?

101. У договорі між громадською організацією “Молодіжний центр “Сатир” і ТОВ “КВАНТ” передбачалося, що громадська організація “Сатир” передає ТОВ “КВАНТ” копіювальний апарат у власність, а ТОВ “КВАНТ”, у свою чергу, зобов'язується тричі на тиждень протягом 5 років допускати громадську організацію “Молодіжний центр “Сатир” до користування зазначеним майном, забезпечуючи його зберігання і належний технічний стан. Після шести місяців бездоганної роботи копіювальний апарат внаслідок аварії у системі парового опалення було пошкоджено. Виникло питання про наслідки загибелі зазначеного майна і про долю укладеного договору.

ТОВ “КВАНТ” наполягало на тому, щоб громадська організація “Молодіжний центр “Сатир” надала йому в користування інший копіювальний апарат на тих же умовах, що й у договорі про спільну діяльність. “Молодіжний центр “Сатир” відмовився надати в користування аналогічне майно чи відшкодувати збитки ТОВ “КВАНТ”, вважаючи, що саме власник копіювального апарата повинен нести ризик його випадкової загибелі чи псування.

Вирішіть справу. Чи зміниться рішення, якщо підписаний сторонами договір буде названо угодою про співробітництво.

5. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ТА УМІНЬ СТУДЕНТІВ

Критеріями оцінки знань студентів під час усних та письмових відповідей з курсу є:

- повнота розкриття питання;
- використання основної та додаткової літератури (нормативно-правових актів, підручників, навчальних посібників, журналів тощо);
- логіка викладення матеріалу, культура мови, емоційність та переконаність;
- аналітичні міркування, вміння робити порівняння, цілісність, системність, логічна послідовність, вміння формулювати висновки.

Студенти ознайомлюються з критеріями оцінювання знань перед початком викладання дисципліни.

Максимальна сума балів з навчальної дисципліни, яку отримує студент протягом семестру дорівнює 100 балам.

Якщо студент: засвоїв теоретичний зміст дисципліни; оволодів відповідними практичними навичками та вміннями, набув здатність використовувати їх; виявив сукупність усвідомлених знань щодо об'єкта на основі розуміння його в системі певної науки та міждисциплінарних зв'язків; аргументовано і логічно формулював висновки та робив узагальнення за питанням/темою, глибоко і всебічно розкривав зміст питань, які обговорювалися; вільно оперував науковими термінами та поняттями, викладав матеріал літературною мовою; постійно готувався до навчальних занять; виявив творчі здібності та вміння виконувати індивідуальні та колективні завдання, самостійно здобувати знання, знаходити відповідні джерела інформації; здійснював підготовку завдань за допомогою різних технічних засобів та програмних продуктів; працював із додатковою літературою, Інтернет-ресурсами; своєчасно та якісно виконав усі передбачені програмою дисципліни завдання, брав участь у наукових заходах (олімпіадах, студентських наукових конференціях, науково-дослідній роботі кафедри),

але допускав при усних або письмових відповідях, тестуванні окремі неточності, студент після закінчення семестру може отримати від 90 до 100 балів, що відповідає оцінці "A" за шкалою ECTS.

Якщо студент: засвоїв теоретичний зміст дисципліни в повному обсязі та оволодів практичними навичками та вміннями; творчо підходив до вирішення завдань, вільно розв'язував їх; доказово розкривав основні положення теми; повно, чітко та логічно відповідав на поставлені питання, показав розуміння сутності теорій, понять, предметів, явищ тощо; викладав матеріал літературною мовою, оперував науковими термінами та поняттями; виявив здатність практично оцінювати окремі факти, явища, процеси; виконав усі передбачені програмою дисципліни завдання, у т.ч. модульного контролю та з самостійного опрацювання,

але недостатньо використовував додаткову літературу; при усних відповідях не досить повно й аргументовано викладав матеріал, під час письмового тестування допускав окремі помилки, студент після закінчення семестру може отримати від 82 до 89 балів, що відповідає оцінці "B" за шкалою ECTS.

Якщо студент: засвоїв теоретичний зміст дисципліни в повному обсязі; оволодів практичними навичками й вміннями; зіставляв, узагальнював, систематизував інформацію; давав повну, розгорнуту та аргументовану відповідь на поставлені питання; доказово розкривав основні положення теми та зміст питань, що обговорювались; формулював висновки з окремих питань; виконав завдання, передбачені програмою дисципліни, у т.ч. індивідуальне завдання, завдання модульного контролю та з самостійного опрацювання,

але допускав окремі помилки при тестуванні; виявив деякі недоліки при усних відповідях; не виявив належної активності при обговоренні питань, старанності при виконанні завдань для самостійної роботи; недостатньо використовував додаткову літературу; виконав індивідуальне завдання, не дотримуючись вимог до оформлення, не виявив до нього творчий підхід,

студент після закінчення семестру може отримати від 75 до 81 балів, що відповідає оцінці "C" за шкалою ECTS.

Якщо студент: засвоїв значну частину теоретичного матеріалу; виявив знання і розуміння основних теоретичних положень дисципліни; аналізував певні процеси /явища/, показники; відповідав на питання, які обговорювалися на занятті; формулював висновки з окремих питань; виконав завдання модульного контролю, індивідуальне завдання,

але допускав окремі помилки при усних відповідях, тестуванні; не виявив належної активності при обговоренні усних питань, старанності при виконанні завдань для самостійної роботи, недостатньо використовував додаткову літературу; виконав не всі завдання для самостійної роботи; виконав індивідуальне завдання, не дотримуючись вимог до оформлення, студент після закінчення семестру може отримати від 64 до 74 балів, що відповідає оцінці "D" за шкалою ECTS.

Якщо студент: засвоїв основні теоретичні положення дисципліни; на значну частину матеріалу давав репродуктивні відповіді; виконав окремі завдання модульного контролю та індивідуальне завдання,

але допускав значну кількість суттєвих помилок при усних та письмових відповідях, тестуванні; не розумів сутності питань; не виявив належної активності на заняттях, старанності при виконанні завдань для самостійної роботи; недостатньо використовував основну та додаткову літературу; не брав участь у виконанні колективних завдань, студент після закінчення семестру може отримати 60-63 балів, що відповідає оцінці "E" за шкалою ECTS.

Якщо студент: фрагментарно оволодів теоретичними питаннями, що становить незначну частину навчального матеріалу, поверхнево розкривав зміст питань, які розглядалися, не проявляв активності при їх обговоренні; допускав суттєві помилки при усних та письмових відповідях; поверхнево ознайомився з рекомендованою літературою; виконав індивідуальне завдання та завдання для самостійної роботи, не дотримуючись вимог до оформлення;

не виконав завдання модульного контролю, студент після закінчення семестру може отримати від 35 до 59 балів, що відповідає оцінці "FX" за шкалою ECTS.

Якщо студент: оволодіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання та відтворення окремих фактів, предметів, явищ тощо; поверхнево розкривав зміст питань, які розглядатися, не виявив активності при їх обговоренні; допускав суттєві помилки при усних та письмових відповідях, тестуванні: на підсумковому занятті не зміг розкрити зміст окремих питань, передбачених програмою дисципліни; поверхнево ознайомився з рекомендованою літературою; не виконав завдання для самостійної роботи та індивідуальне завдання; не брав участь у виконанні колективних завдань; не виконав завдання модульного контролю, студент після закінчення семестру може отримати від 1 до 34 балів, що відповідає оцінці "F" за шкалою ECTS.

4. Рекомендована література

1. Конституція України. К., 1996.
2. Цивільний кодекс України: Прийнятий 16 січня 2003р. К.: Істина, 2003 368с.
3. Цивільний кодекс України: Коментар. Харків: ТОВ “Одіссей”, 2003. 856с.
4. Цивільний кодекс України: Науково-практичний коментар: У 2 ч./ За заг.ред. Я.М.Шевченко. К.: Концерн “Видавничий Дім “Ін Юре”, 2004. ч.1.692с.
5. Цивільний кодекс України: Науково-практичний коментар: У 2 ч./ За заг.ред. Я.М.Шевченко. К.: Концерн “Видавничий Дім “Ін Юре”, 2004. ч.2.896с.
6. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України/ За ред. В.М.Коссака. К.: Істина, 2004.976с.

7. Цивільний кодекс України: Науково-практичний коментар/ За ред. розробників проекту Цивільного кодексу України. К.: Істина, 2004.-928с.

8. Науково-практичний коментар Господарського кодексу України/ За заг.ред В.К.Мамутова.К.: Юрінком Інтер, 2004. 688с.

5. Інформаційні ресурси

www.nbuv.gov.ua – Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського.

www.library.vn.ua – Вінницька обласна універсальна наукова бібліотека ім. К. А. Тімірязєва.

scholar.google.com.ua – Пошукова система наукових публікацій.

www.rada.gov.ua – Офіційний сайт Верховної Ради України.

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Мельничук М.О.

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ (ОСОБЛИВА ЧАСТИНА)

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до організації практичної роботи студентів

I освітнього ступеня «бакалавр»

спеціальності 081 «Право»

Видавничо-редакційний центр

Вінницького національного аграрного університету

21008, Вінницький р-н, с. Агрономічне, вул. Сонячна, 3